

CUNOSTINTE FOLOSITOARE

CC-0. Cluj Central University Library Cluj

„DIN LUMEA LARGĂ”

OLANDA ȚARA ȘI POPORUL

după ED. DE AMICIS și alți scriitori

APOSTOL D. CULEA

seria C. CARTEA ROMĂNEASCĂ No. 9.

Prețul Lei 2.—

Răspândiți „Calendarul Gospođarilor” pe anul 1923

Cu un calendar de perete pe deasupra. „Cartea Românească”,
B-dul Academiei 3. Preț 7 lei 50.

„CARTEA ROMANEASCA” continuă și în anul viitor 1923 concursurile
cu premii pentru scrieri românești.

Premiile ce va acorda se ridică la suma de lei 113.000.

Prospecte detaliate cari cuprind subiectele și condițiunile acestui
concurs, se trimit cu plăcere la cererile ce se vor adresa Direcțiunii
„Cartea Românească”, București, Bulev. Academiei 3.

Pagini alese din Scriitorii români

Biblioteca periodică de popularizare

Editată din fondul cultural al societății „Cartea Românească”

Fiecare număr de 32 pagini, costă 1 Leu.

- No. 75. *D. Golescu*: Însemnări din Călătorie.
No. 76. *St. Fl. Marian*: Legendele Rândunicil.
No. 77. *D. Anghel*: Nuvele.
No. 78. *I. Heliade Rădulescu*: Poezii.
No. 79. *C. Negruzzi*: Povestiri.
No. 80. *Poezii Văcărescu*: Poezii.
No. 81—82. *Ion Creangă*: Harap alb.
No. 83. *P. Dulfu*: Din isprăvile lui Păcală.
No. 84. *P. Ispirescu*: Povestiri.
No. 85. *Al. Macedonski*: Năluci din Vechimo.
No. 86. *G. Rotică*: Poezii.
No. 87. *C. Sandu-Aldea*: Nuvele.
No. 88. *N. Gane*: Nuvele.
No. 89. *Ion Popovici-Bănățeanu*: Din viața meseriașilor ardeleni.
No. 90—91. *Ion Creangă*: Dănilă Prepeleac.
No. 92—93. *V. Alecsandri*: Dridri.
No. 94—95. *Al. Odobescu*: Doamna Chiajna.
No. 96—97. *M. Eminescu*: Proză.
No. 98—99. *P. Ispirescu*: Povestiri.
No. 100—102. *Români din patria unghiuri*: (număr festiv).
No. 103—104. *Anton Pann*: O sezătoare la țară I.
No. 105—106. *I. Popovici-Bănățeanu*: Din viața meseriașilor bănățeni.
No. 107—108. *Anton Pann*: O sezătoare la țară II.
No. 109—110. *B. P. Hașdeu*: Ion Vodă cel Cumplit.
No. 111—112. *Anton Pann*: O sezătoare la țară III.
No. 113—114. *Anton Pann*: Cântece de stea.
No. 115—116. *Ion Creangă*: Soacra cu trei nurori.
No. 117—118. *N. Iorga*: Drumul și orașe din Ardeal.
No. 119—120. *Jean Bait*: Proză.
No. 121—122. *Al. Macedonski*: Poezii.
No. 123—124. *Ion Slavici*: Nuvele.

Trimițându-se banii cumandat poștal, se expediază broșurile franco
de Societatea „Cartea Românească”, Bul. Academiei, 3, București

SERIE C.

No. 9.

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ**

222161

O L A N D A

ȚARA ȘI POPORUL

după ED. DE AMICIS și alți scriitori
BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

APOSTOL D. CULEA

BUCUREȘTI

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ” S. A.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 804 1923

7824

I. Ce este Olanda.

Spre apus de Germania, dealungul coastei mării Nordului, până la Belgia, se întinde țara Olandei. O țară ciudată cu pământul mai jos ca apa mării, de unde și numirea ei de „Țările de jos“. O țară bătută de furtunile și negurile nordului, străbătută de canale, de bălți, de pajiști, printre cari morile de vânt din preajma gospodăriilor, răsar ca niște sentinele de veghe în fața unui dușman nevăzut.

Napoleon cel Mare a zis că e o bucată de pământ formată de fluvii franceze—Rinul, Escautul și Meuză — și pentru acest cuvânt o alipă la împărțirea Franței. Un scriitor a spus despre ea că e un fel de punte de trecere dela uscat la apă. Altul, o coajă de pământ ce plutește pe ape. Iar alții, că aici sfârșește uscatul și începe oceanul; o baltă de noroiu și nisip.

Cu toții sunt deplin înțeleși despre aceia ce este cu adevărat această țară: Olanda este cucerirea omului asupra mării, e o țară creiată de om așa cum spune Biblia despre Dumnezeu că a zidit lumea și pământul. Au făcut-o Olandezii, trăiește pentrucă Olandezii o păstrează și s'ar face nevăzută sub valurile mării, dacă Olandezii ar părăsi-o într'o zi.

Ce a fost țara Olandei înainte de a fi așa cum e azi. Ca să înțelegem cuvintele de mai sus, trebuie să ne închipuim cum eră Olanda când au năvălit aici întâiele triburi germanice ce rătăceau

în căutarea unei patrii. Eră o țară pustie cu întinse lacuri răscolite de vânturi: lac lângă lac;

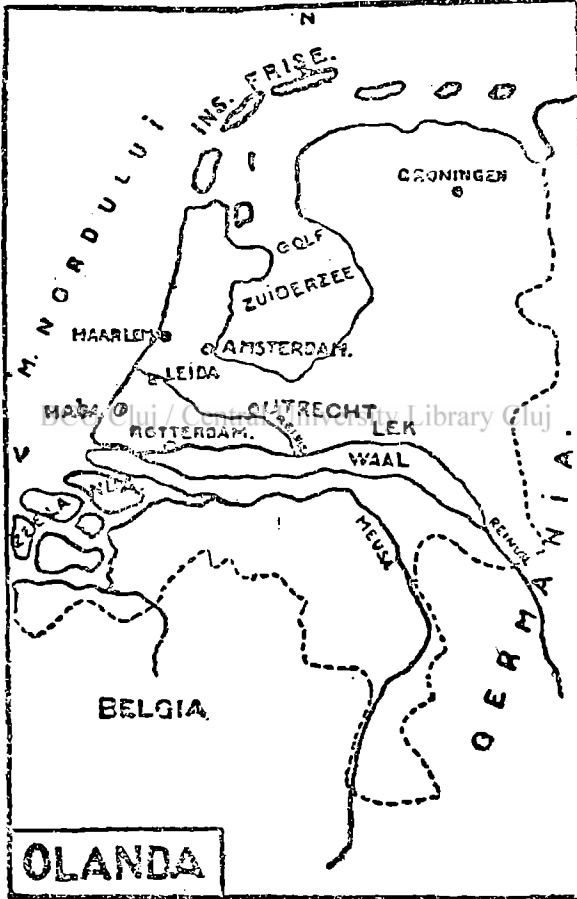

Fig. 1. Hartei. Olande

mlaștină lângă mlaștină; nesfârșite păduri de pini, de stejari, de ulmi, străbătute de herghelii de ca

batici. Spune tradiția că ai fi putut sări din pac în copac, zeci de kilometri, fără să atingi mântul. Golfurile adânci aduceau până în inima îi mânia furtunilor dela miază noapte. Câte uită unele ținuturi se cufundau cu totul sub apă; erau câmpii noroioase, nici uscat nici apă, care nu se putea nici merge, nici pluti. Marile fluvii cari nu aveau inclinația trebuințasă pentru a coborî la mare, rătăceau printre mezele de nisip ale coastelor. Eră o țară tă, bătută de vânturi furioase, de ploii necurte, învăluită într'o negură veșnică, unde nu auzea decât mugetul valurilor amestecat cu zretul fiarelor și chemările păsărilor de mare. Ciele popoare ce avură curajul să se așeze pe , trebuiră să facă movili de pământ, ca să se de năvala apelor și să trăiască pe acele țimi, ca naufragiații pe insule plutitoare, — orind după retragerea apelor, la pescuit, la at fiare, ori la adunatul ouălelor de păsări ine, depuse în nisip.

istoricii romani povestesc cu respect de acci bari curagioși cari trăiau pe acel „pământ citor“, mereu amenințați de furia cerului și a ii Nordice.

tradițiile pomenesc de un mare înneț, cam al șaselea veac. De atunci încoace, orice golf, e insulă, ba aproape orice oraș din Olanda ntește câte o nenorocire. De treisprezece vea- se socotește câte o mare inundație la fie- șapte ani, fără cele mici; și fiindcă pământul ins, înecurile fură niște adevărate potopuri. e sfârșitul veacului al XIII, marea mânăta furtuni, năvăli asupra unui ținut dela gura ului Ems, înecând peste 30 de sate. In ul aceluiaș veac, un șir de inundații formară ul Zuiderzee, stingând aproape 80.000 de omenesți. Pe la anul 1421 o furtună de îmormântă într'o singură noapte 62 de

sate cu 100.000 de oameni. În 1523 marea ru-
digul dela Zeelanda, nimicind sute de sate
mii de vieți. Tot așa s'a întâmplat și pe
1570 și de atunci mereu, până în veacul nos-
Să nu mai numărăm înecurile lacului Haar-
nici orașele înfloritoare de pe Zuiderzee înghi-
de ape cu oameni cu tot.

Luptele Olandezilor ca să-și întocmească
și să și-o apere împotriva apelor. E greu
înțelegem ce minuni de curagiu, de muncă
dărătnică au trebuit să facă Olandezii pen-
da ființă țării lor și s'o păstreze în plină înflor.

Vrăjmașul căruia Olandezul i-a smuls pământ
nu eră unul, ci trei: Marea, fluviile și lacul
Lacurile le-au secăt, marea au respins-o,
fluviile le-au făcut prizoniere între puternice zid
de piatră.

Istoria acestor pământuri blestemate de na-
și binecuvântate de om, e cu totul deosebită.

Întâia foaie din istoria Olandei, s'ar putea
titulă așa: Lupta cu marea Nordului. Acum
de ani eră o baltă tristă. După câteva veacuri
așezat acolo o câmpie rodnică apărată de dig
brăzdată de canale, populată de sate înflor-
toare.

Când au năvălit Spaniolii, Olandezii au
digurile, să-și înnece țara, decât să dea alt
pământul făcut de ei. Într'un ceas s'a năvălit
munca a patru veacuri. Când a încetat războiul
de apărare împotriva Spaniolilor, s'a început
crul dela capăt.

În Olanda, bucățile de pământ apar, din
și iar apar — ca'n povești. Dacă ai o țară
în mână, nu e de mirare ca după câțiva
să nu mai fie potrivită, din pricina prefacerii
voite de oameni ori aduse de natură.

Nu e numai atacul mării contra digurilor: e
aită forță mai periculoasă. Fluviile se aruncă
în mare și marea contra fluviilor și din această
luptă se formează curenți cari rod temeliile

urilor de apărare. Locuitorii din insulele dela a fluviilor, trebuie să stea mereu cu uneltele mână, gata de războiu. Când un dig e în icol, fac un altul mai în urmă și apoi repară cel dintâiu; fortăreață după fortăreață; până d valurile se dau învinse. Dacă vei întreba om de acolo despre viitorul acelor insule amestate dela ceas la ceas cu moartea, îți va răspunde cu mândrie și hotărâre: „Nu. Va veni când are să fie aici un pământ roditor. Apele gătoare cară la gurile lor nămolul care înalță dul apelor, până când se va împreună cu ilile Zeelandei. Pământul nostru în luptă cu cea crește, iar apa scade. Nu vedeți marca ililor Zeelandei? Un leu care înoată cu înmarea: „Luctor et emergo“.

Bravura olandeză, lupta de păstrarea și înlerea pământului lor, e cea mai măreață poate de vitejie din viața omenirii.

Olanda e o cetate cu un popor veșnic pe or de războiu contra mării. O armată de ineri, mereu mobilizați, pânđește vrăjmașul, nandă, veghiază lucrările de apărare. In Olanda respect pentru ingineri ca și pentru armată. Aici odihnește inginerul X. Z. apărătorul Oland contra furiei mării și puterii furtunilor“.

Cheltuelile de războiu sunt împărțite în două: hătate pentru apărarea Statului, jumătate pentru apărarea provinciilor. Orice locuitor plătește un impozit special pentru diguri.

O ruptură neașteptată poate aduce potopul; nejdia e mereu în față; sentinelele sunt orid la locurile lor; la întâiul asalt al mării, dau gâte de războiu și Olanda trimite brațe, material, bani. Morile de vânt fără număr, chiar în lacurile uscate, lucrează fără repaus, ca să scoarbă și să verse în canale apa de ploae și cea filtrată de pământ. Se lucrează mereu la

întărirea digurilor amenințate, la întărirea dunelor cu plantații de copaci, la întinderea altor ziduri acolo unde dunele sunt joase.

Și marea bate veșnic la porțile fluviilor, urtă amenință, își ridică valuri ca și cum ar vrea să sară peste pământul pe care-l are, îl rupe, sapă, îi mănâncă coastele, aruncând peste o cadavre și sfărâmături de corăbii, victimele atotputerniciei sale.

Cu această luptă uriașă Olanda se întărește creștea, de n'o mai cunoști dela o vreme la altă. Dacă vei întrebă un om de lacul cutare, arată în harta ta, îți va răspunde: „L-am bătut”.

Din apele vrăjmașe și-au făcut viața lor. Morți de vânt le scurg, le vântură în canale, le plimă de colo-colo, ca să nu se împrătie. Canalele sunt vinele Olandei de azi și apa, — sângele ei. Acolo se preface hotarele mării, se preface pământul, se preface și oamenii.

Acum năzuiesc să ștergă și lacul Zuiderzand de pe harta pământului; și vor izbuti, fiindcă acest popor n'a știut niciodată să dea îndărăt nici să se lase învins.

II. Digurile Olandei.

Din vechi timpuri, Olandezii au ridicat de-a lungul mării, al fluviilor și al mlaștinilor, ziduri înalte pentru stăvilirea valurilor în vreme de furtună și înnecuri. Tot așa, după ce au scurs prin canale întinderi mari de pământ, dându-le culturii, le-au închis și le-au proptit prin aceluiași meterezuri de apărare.

Adeseori, dincolo de diguri, la 3—4 metri sub nivelul apii, se umblă, se mănâncă, se bea și se fac afaceri, se strâng bani, uneori se rădă totdeauna se fumează, fără să se gândească nimeni la valurile care pot rupe zăgazurile, și

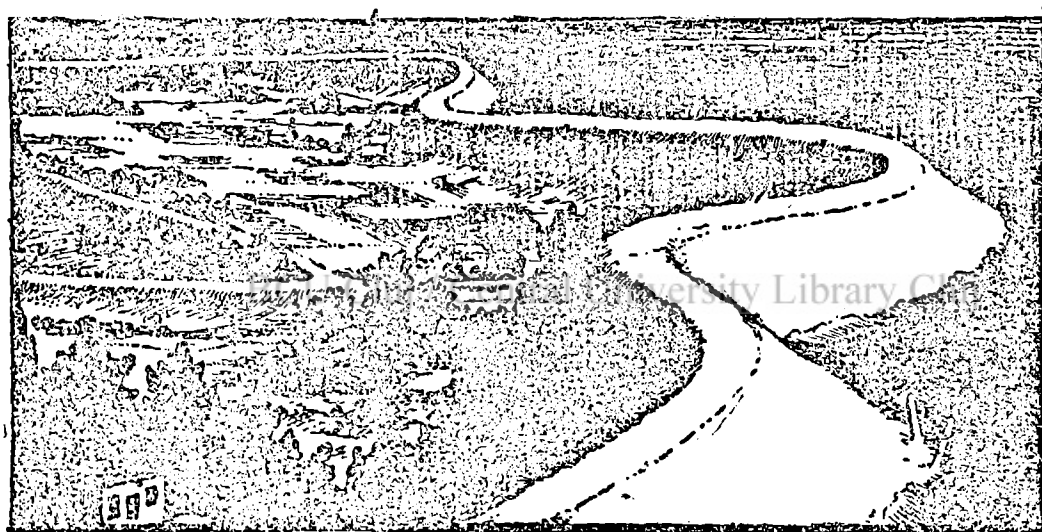

Fig. 2. Digul de apărare împotriva mării

pot trece peste ele, cum deatâtea ori s'a n
întâmpat.

N'au avut piatră ca să-și înnalțe apărătoar
împotriva mării, dar au înlocuit-o cu maldăre
răchită așezate în straturi de un picior gros
rânduite astfel ca un strat să fie dealungul m
și altul perpendicular.

Mănunchiurile de răchită sunt prinse de st
bătuți în pământ, iar golurile lor sunt umpl
cu nisip. Atâta piatră cât au putut aduce toc
din Norvegia, a fost așezată să întărească
crarea prin greutatea lor și să facă în ace
timp o șosea pe care să umble căruțele.

Rar o lucrare mai măreață ca digurile Ol
deze. Dar măreață e și priveliștea spăimân
toare în zilele când furia furtunilor dă lu
uriașe ca să sfarme digurile. Zmintirea din
a unui maldăr de răchită, o gaură făcută de c
știe ce viețuitoare, pot aduce năvala apei pe
satele neliștite ale Olandei; și dacă ei se gând
la asta, sar ca să împiedice nenorocirea, iar
ca să se spăimânte.

În vremea războiului din 1914—918, când le
zerul amenință Olanda cu năvala armatelor sa
inimoasa regină a Olandei, Wilhelmina, a răspu
că la o poruncă a ei, toate oștile germane
fi la rândul lor înecate prin ruperea diguril

Poeții cântă această sbatere a omului cu
tunecata miază-noapte, acele lupte de încorda
neodihnită în fața apelor nemiloase, digurile oc
titoare sfințite de jertfa eroică a strămoșilor.
vorba ce umblă pe acolo, că Dumnezeu a fă
apa și Olandezul pământul, arată că pe ace
oamenii nu știu ce e teama, neîncrederea în
ruință și ingenuncherea în fața dușmanului.

Digurile Olandei sunt păreții unei școli de vi
aspră unde s'au oțelit acele suflete neînfrân
puterile naturii.

III. Cum e poporul.

Cunoscând țara, putem înțelege și poporul. În Olanda firea pământului este într-o deplină potrivire cu firea locuitorilor. Destul să privim sta între popor și ape; să-i privim parapetele, zidurile de apărare ale cetății asediate de valurile tunoase și vom înțelege hotărîrea și răbdarea, curajul dârz și statornic al Olandezului. Lupta bărbătească, conștiința că totul e făcut de el, a întărit sentimentul mândriei omenеști, certatea și stăruința la lucru. Nevoia unei lupte șuice, unei munci neterminate, unei jertfe fără ursit pentru apărarea lui și a avutului, a făcut din Olandez un om cu simțul prevederii, chibzuit, activ și econom; un popor cu plăceri măsurate, activitate gândită și ordonată; înțelept și rezistent, păstrător și născocitor pentru a-și păstra ce are; iar dacă nu poate da omenirii arhitecți mari și construcțiile mintale, dă însă dibaci lucrători, o armată de lucrători răbdători foarte prețioși. Și din pricina firii cumpănite și domoale, florirea țării se face pe încetul dar sigur: din război s'a cucerit odată, nu se mai pierde nimic; cînd olo nimeni nu dă îndărăt.

Să te duci în Olanda să vezi aceia ce e nou și bun, iar nu ce e numai frumos; să înveți și să te folosești, și nu să te minunezi de doabe. Acolo e bogăție fără lux, libertate fără obrăznicie și fără sărăcie. Țara pășește înainte fără tulburări, în liniște, cu bunul ei simț păstrat în datinele strămoșești.

Muncă și modestie, iată în două cuvinte viața Olandezului. Viața domoală o simți la lucru, în sat, oriunde. Intri într'o cafenea: nu se aude decât un murmur surd, nelămurit. Toți vorbesc puțin, rar, fără mișcări, cu ochii și gura pe jumătate închise. Treci printr'un sat: porțile închise, ferestrele închise cu perdelele lăsate, nu

se simte un glas omenesc, un pas, o răsuflă. Din când în când întâlnești fețe albe, palide, roșcovane, cu ochi albaștri spălăciți, cu păr bleu-cânețiu, sau de culoarea mătășii porumbului, femei scurte, grase, domoale, cu scufii albe cap, cu cercei mari în urechi, trecând la treburile cu capu'n jos, neluând seamă la trecător.

Obiceiurile Sunt tot așa de simple și curate. Un popor închis, rece, lipsit de minunatele muzee și mușee trupești, lipsit de simțurile aprinse și pofcioase ale omului ce trăiește sub o climă mai dulce.

Găsești orașe unde aproape că lipsesc femeile de stradă. Gospodinele potolite, cu fețele șterse, sunt niște fabrici de copii ce nu privesc dincolo de cuibul caznic. Femeia olandeză este mărită, nu pentru bărbat, ci pentru căznicia și rânduiala gospodăriei. Această femeie care poate motăie mereu, joacă puțin, râde puțin, nu se ocupă decât de copiii ei, de bărbatul ei, de florile ei, de Biblie, în care își găsește toată fericirea visată.

Căznicia în Olanda este o cetate închisă: dinăuntru nu se uită în afară și nici cei din afară nu cată să sară zidurile străine.

E atâta stăpânire și respect, că vei întâlni părechi de tineri la plimbări, la orice ceas, cu părinților, fără ca cineva să aibă vre-o bănuială.

Cu ce au ajutat Olandezii la înaintarea culturii. Toate în prejurațiile, trecute ca și cele de acum, au făcut din Olandez un om practic, cu dorințe mărginite, cu voință tare și cu închipuire potolită. Olanda n'a avut poeți, scriitori, filozofi mari, ci numai ingineri și născocitori de unelte practice, folositoare în viața de toate zilele. Pictorii lor au zugrăvit Olanda așa cum e și cum are pe întinderea ei: vaci, bălți, luntri, pescari furtuni, nori de vânt...

Nimic din închipuirea lor n'au adăugat și nici din alte lumi dorite n'au plăsmuit.

Filosoful Spinoza a fost Evreu, filosoful Erasm eră crescut la școala Italiei și scria în iatinește. Poeții lor au pus în versuri sfaturi practice și au cântat gospodinele harnice. Din frământarea inimii calde, din simțirea înaltă, n'au scos nici un cântec frumos, așa cum au alte popoare. Olanda a dat însă ingineri, doctori, geografi și astronomi, născocitori de ceasornice, de felurite fabricații mărunte și trebuincioase vieții. Cum vedeți, numai oameni cari au ajutat cu descoperirile lor comerțul, lupta cu marea și bunul traiu material al omului.

Sunt cei dintâi cari au găsit mijlocul de a țese lăna. Până la anii 1404, numai Olandezii știau meșteșugul să țeasă lăna. Englezii le dădeau doar lăna, fără ca ei să cunoască meșteșugul de a o toarce și țese.

Lucru unic în toată Europa: Pe la sfârșitul veacului al XVI-lea „aproape toți Olandezii, chiar și țărani știau să cetească și să scrie“. Chiar de pe atunci teatrul popular eră cunoscut prin satele mari.

Impreună cu Italianii sunt cele dintâi popoare cari au adus cultură, bogăție, traiu bun gospodăresc, în tot cuprinsul Europei dornice de civilizație.

Gospodăria Olandezului. Noi nu putem înțelege poezia vieții caznice ca un Olandez.

Iernile lungi, ploile cele multe, umezeala, schimbarea deasă a climei, toate silesc pe Olandez să stea o mare parte a anului în casă. Acea casă mică o iubește mai mult decât noi, pentrucă are mai multă nevoie de ea și stă mai mult în ea.

Cu de toate lângă el, lângă buna sa gospodină în lungile seri de iarnă, stă în mijlocul copiilor cetind din Biblie, bucurându-se, la adăpostul grijilor și datoriiilor împlinite, de pacea lăuntrică. În acele case mărunte și plicate într-o

Fig. 3. Femei culegând flori.

parte, clădite pe stâlpi dealungul acelor canale cu poduri ce se ridică după voie, Olandezul se simte ca un prinț în mijlocul gospodăriei lui, a vitelor și grădinei. Nu vei auzi nici tropote de cai, nici pocnituri de biciu, nici cântece, nici țipete: viața curge acolo domoală și dulce. Vei ceti aproape pe toate porțile proverbe de fericiri caznice scrise de stăpân:

Pacea e avere...

Mulțumire și repaos...

Dorințele mele sunt împlinite...

Sunt fără necazuri, liniștit și mulțumit..

Aici ne bucurăm de plăcerile grădinăriei...

Dacă vei ghici bucuria din năuntru după acele ziceri însemnate pe porți, tot așa, după alte semne vei înțelege și unele întâmplări, fericite sau triste, petrecute în casă.

Când cineva e bolnav, se pune în fiecare zi la poartă o foaie în care se arată starea bolnavului. Când se naște ori moare cineva, panglicile atârnată arată prietenilor și cunoscuților datoriiile ce au de împlinit.

Iubirea de lucrurile caznice a dat Olandezului respectul pentru păsările sălbatice ce se apropie de casa lui și dragostea florilor atât de rare în această țară a vânturilor și negurilor. Un cuib de barză în preajma casei e un semn de bună vestire, o binecuvântare cerească pentru gospodar.

Nimeni nu le supără, ba chiar li se fac cuiburi și li se aruncă mâncare de-a gata, numai să le aibă ca mosafiri. Mai toate bisericile, turnurile își au berzele și rândunelele lor, păsările bigoslovite ale ținutului.

Dragostea de flori. Olanda este una din țările vestite pentru cultura florilor. E de mirat atâtă dragoste de flori la acest popor care trăește într-o țară umedă și rece (abia se bucură de 40 zile de cer senin, cât ține primăvara și vara lor).

Grădinarij, gospodinele se întrec să cultive florile. Florăria a ajuns acolo o adevărată patimă. I deosebi lăleaua și zambila le găsești la fiecare casă, cum găsești și Biblia. Parcă nu-ți vine să crezi cum a putut Olandezul să așeze un rai de flori pe acele grămezi de nisip răscolit mere de vânturi.

Se fac expoziții, concursuri de flori, întreceri mai de cari să născocescă un nou soi de lălea, de zambilă, de narcis. Se socotește la 1000 de soiuri de zambile și peste 500 feluri de lălele dobândite cu răbdare și trudă de grădinari olandezi.

Se cunosc multe cazuri de grădinari pătimiș cari și-au cheltuit toată averea numai să-și agonisească flori rare. Frumosul sat Bloemendaa care însemnează „Valea florilor“ a vândut odată cepe (bulbi) de zambile de o jumătate de milion coroane olandeze. Venitul anual al satului de pe urma florăritului trece peste 3 milioane franc francezi. Unii prețuesc un bulb de lelea rară ca o casă, o moșie, o moară; ba o dau de zestre fetelor. Pentru un singur bulb s'a dat în nu știu care oraș, două care de grâu, patru care de orz, patru boi, douăsprezece oi și... patru butoaie de bere. Un soi de lălea s'a vândut cu 8.800 franci (valută veche); alta cu 13.000 fr. Sunt milionari îmbogățiți cu florăritul. S'a socotit că un singur oraș, Haarlem, a vândut odată flori de peste 20 milioane de lei. În Maiu vin pe aici trenuri de plăcere cu lume dornică să vadă pajiștile de flori, fără sfârșit, de toate culorile și mirosurile.

Și pe lângă flori, tot așa în preajma caselor cresc pomii cu fructele cele mai bune și mai gustoase.

După acestea vom înțelege de ce Olandezul e mândru de sine. Tot ce e și ce se vede, e munca lui, e fapta lui smulșă cu trudă dela acea natură aspră și îndărătnică a nordului.

! Acel nesfârșit șes înverzit, înflorit, tăiat de o rețea de canale mărgenite de copaci, pe unde trec agale bărcile cu pânză, — diligența, carul de transport al Olandezului, — acele nelipsite mori de vânt, oriunde te uiți, dau sufletului toată poezia belșugului, a muncii omenești pe care nu o vei găsi aiurea.

Morile. Moara este chiar inima acestei țări.

Moara macină, pompează apa și o vântură în canale ca să nu se împrătie, moara macină varul, sfărâmă pietre, taie lemne, mărunțește tabacul, tescuește fructele din cari se scoate ulciul. O moară e o moșie. Bogăția unuia se socotește după numărul morilor de vânt ce le are. O fată care are o moară de zește, este socotită între cele bogate.

Negustorii, speculanții nu cată decât fete cari au mori de zește.

Petrecerile. N'ai crede că acești oameni domoli, reci și închiși, să aibă atâta poftă de petreceri la răstimpuri. Omul tăcut din zilele de lucru se schimbă sărbătoarea într'un chefliu sgomotos, fără să cadă însă în risipă nesocotită și în ticăloșie. Priviți zugrăvelile pictorilor olandezi, să vedeți mutre de cheflii în jurul meselor pline, la petrecerile de bălciu, ca să cunoașteți o latură a vieții acelor aspri ostași ai mării Nordului, nebănuită când îi vezi la treabă. „Kermessa“ Olandezului seamănă cu „moșii“ Bucureștilor, cu ce vedem în carnavaluri, la bălciuri și iarmaroace. Ospete, beții, cântece de veselie, dănuitori și dănuitoare, lume mascată, circuri, șarlatani, iluminații, băraci cu fiare sălbatice cu oameni, femei, copii, uriași sluițiți... în sfârșit cu tot ce poate mulțumi un popor sănătos, odată pe an.

Să-i vedeți pe Olandezi, iarna, când apele au înghețat. Alcargă cu săniuțe și patine ca copiii și se dau pe ghiață cu o poftă nebună. Ca-

nalele se umple de o lume veselă și perechi-perechi lunecă în cântecele muzicilor. Și seara la lumina lămpilor, cu mic cu mare, se dau pe gheață. Pe malurile canalelor înghețate cântă muzicile cum ar cânta la noi vara în grădini. Școlile își iau vacanță iar copiii aleargă toți la ghețuri cu patinele în picioare. Doctorii, între două vizite, se abat pe la patinaj ca să facă o cură de mișcare. Se fac prinsori de lunecări în lungul canalelor pe o depărtare de 20—30 kilometri.

Adeseori învingătorul capătă în dar o pipă mare, care e așezată la capătul lunecușului, alături de un steag.

Clima, împrejurările de muncă, au făcut din Olandezi un popor mândcios, dormic de mese încărcate și de petreceri; barem fumatul a ajuns un nărav cu greu de lecuit.

Olandezul mănâncă de cinci ori pe zi. Numai când se scoală dimineața ia deodată: ceaiu, cafea cu lapte, pâine, brânză și unt. La birt, când ceri o friptură, îți aduce o jumătate de kilogram de carne și o movilă de cartofi, că poți sătură la noi o familie întreagă dintr'o porție.

Luleaua Neamțului pe lângă a Olandezului, e o nimica toată. Barcagii de pe canale și măsoră distanțele cu fumul. De aici și până la orașul cutare, zic ei, sunt atâtea pufăituri de lulea. Când se intră în casă, după salut, gazda întinde mosafirului cutia cu țigări; la ieșire tot așa. Nici n'a isprăvit una și începe alta, fără să-și lase buzele în repaos măcar două clipe. Ba unii se culcă cu țigarea în gură. Fumul de tutun, zice un Olandez, este a doua respirație a noastră; țigarea este al șaselea deget dela mână, zice un altul.

Patima tutunului a făcut să se nască acolo o mulțime de anecdote în jurul acestui nărav.

Să vă spun una:

Ci-că trăia la Rotterdam un bogătaş cu numele Van Klaes, fumător fără pereche. Omul ăsta și-a umplut o odaie de lulele de toate felurile, din toate timpurile și țările, dela sălbatici până la noi.

Van Klaes a trăit 90 de ani. Când își simți sfârșitul apropiindu-se, chemă avocatul să-i facă testamentul.

— „Dragă avocatule, umpleți luleaua cu tutun, a ta și a mea, că eu am să mor“.

Avocatul făcu întocmai și apoi ascultă cele din urmă dorințe ale regelui fumătorilor.

— „Doresc ca toți fumătorii orașului — începî Van Klaes — să-mi urmeze coșciugul cu lulele în gură. Toți să primească în dar câte o lulea cu numele meu săpat pe ea; și câte o porție de 100 grame tutun. În loc de pomană să se împartă săracilor câte un pachet de tutun. Corpul meu să fie pus într-un sicriu (căptușit cu lemnul dela cutiile de țigări. Lângă mine să așezați luleaua cea mai dragă și o cutie de chibrituri... că poate mi-or trebui pe lumea cealaltă“.

Voința răposatului fiind întărită de judecătore, moștenitorii au împlinit-o întocmai.

Și Olandezii, când stau la taifasuri, învăluți în fumul lulelelor, povestesc mereu de vestitul între pătimișii de tutun, Van Klaes și nu le vin să creadă că el a fost un smintit; cine știe: poate din pricina lăcomiei de tutun.

Cum se face curățenia în Olanda. E una din țările lumii unde curățenia e o religie păzită cu sfințenie.

Intrați în Rotterdam, orașul port, unde s'ar pretinde că nu s'ar putea ține o curățenie model; colindați străzile de dimineață, veți vedea o minune pentru noi:

Străzile se spală cu apă caldă; curățitul caselor se face de două ori pe săptămână, dimineața,

când străzile sunt goale. Toate servitoarele din oraș, îmbrăcate în acelaș veșmânt liliachiu, cu scufiile albe în cap, cu ciorapi albi, cu pantofi albi, cu mânecele suflecate, spală porțile, zidurile, ferestrele. Unele sub streășini, cu spatele spre stradă, spală cu săpun sub acoperișurile și geamurile; altele ingenunchiate pe trotuare, freacă pietrele; altele cu pompe de gumă, împoască apa pe păreții caselor; altele freacă lanțurile, inelele, mânercele, scările și mobilele scoase afară din casă. Trotuarele, cum spuseiu, de două ori pe săptămână se încarcă de scaune, de mese, de vase, de unelte pentru curățit; de pe pereți curg picături ca de ploaie, străzile se umplu de apă, ca după un innec. Și lucru ciudat:

În Olanda munca doar e domoală, liniștită în toate felurile ei; când e vorba de curățit însă, lucrul se schimbă. Toate acele fete cu fețe aprinse intră în casă, ies, urcă, coboară în grabă cu brațele încărcate, cu ochiri repezi la ziduri, la mobile, la treaba făcută de vecina de alături, care face acelaș lucru.

E o întrecere ca de sărbătoare, o pripire și o grijă ca la apropierea unei întâmplări fericite. Se îndeplinește totul ca după niște porunci din Biblie cari ar prescrie curățitul orașului de nu știu ce molimi aduse de duhurile cele rele.

La școală copiii își lasă pantofii la ușă; când intră în casă, tot așa.

În acele case scunde, totul stă la locul lor: Vasele strălucesc de par'că ar fi cumpărate atunci. Orice mobilă, orice uneltă e pusă la rostul ei.

O cocoană în rochie de bal ar putea danța, s'ar putea învărti prin toate colțurile fără grijă că și-ar păta cu ceva albul veșmintelor sale.

Nu mai este curățenie, ci toaletă, găteală caznică, o patimă. Acele femei domoale din fire, când se apucă de grijit, le prind par'că nu știu ce friguri de iuteală.

Mergeți la un sat, la acel vestit sat numit Brock. Veți ceti la intrare pe o tăbliță: „Când soarele asfințește, toți fumătorii cari trec pe ulițe, trebuie să aibă lulele acoperite cu capac (ca să nu cadă cenușa pe jos)“. E oprit să treci prin mijlocul satului cu căruța, ca să nu se murdărească ulițele; și atunci locuitorii, după un vechiu obicei, fac ocoluri în jurul satului.

La porți se văd scuipători, ghetete, ciubote. Vei vedea oameni culegând de pe uliți frunzele aduse de vânt. O legendă vorbește de o tulburare a satului împotriva unor străini cari ar fi aruncat sâmburi de cireși pe uliță.

Altă dată se vorbea de niște fete plătite ca să scuture de două ori pe ceas praful de pe pietre.

Altă anecdotă despre patima curățeniei la acești oameni:

Preotul satului văzând că femeile, de dragul spălatului, al grijitului, cam întârzie cu datoriile religioase, făcu o predică ciudată în care arăta că orice femeie olandeză care-și va îndeplini cu sfințenie datoria către Dumnezeu, va găsi pe lumea cealaltă o casă plină de unelte și mobile ce ar trebui măturate, scuturate, spălate, lustruite în veci, ca să placă lui Dumnezeu!

Să fi văzut atunci închinăciuni pe femei! Biserica eră plină de ele.

Să intrăm într'o maha!a săracă: Case joase, dar plină cu flori până în strașine, ca și la casele bogate; acciaș rânduială și curățenie; nici un miros urât, nici o mână întinsă de cerșător pomaniagiu. Se respiră și aici pacea, mulțumirea și curățenia.

La un grajd de vite: Muiți dela noi ar dori să aibă o cameră cum au... vacile din satul Brock.

Ca să intri în grajd, trebuie să-ți curăți ghetetele pe ștergătoarea dela ușă; dacă nu faci, stăpânul nu te lasă să intrii.

Pe jos sunt scânduri, ori plăci de piatră colorată și curată ca în palmă. La ferestre, perdele și vase cu flori. Vacile sunt spălate și țesălate de 2 ori pe zi. Ca să nu se murdărească, li se leagă cozile de tavan. La fiecă 5 minute urina e curățită din jgheabul făcut înnadins. Aerul e curat ca în casă. Dacă ai fi legat la ochi, n'ai ști că te afli într'un grajd.

Servitoarele. Pe aici servitoarea e considerată ca făcând parte din familie, mănâncă aceleași mâncăruri la masă cu stăpânii, își are ceasurile ei de libertate respectată și vorbe de ocară n'aude dela nimeni.

Nu e lucru rar ca servitoarea să fi făcut o școală de bucătărie și gospodărie. Ea nu pare o slugă, ci mai de grabă o femeie de casă: avutul stăpânului e ca și al ei; se simte în bucătărie ca la ea acasă și când vine stăpâna casei aceasta pare a fi acolo o străină.

La ceasul 7 seara lucrul în bucătărie încetează. Ea se retrage în odaia ei de unde n'o mai cheamă nimeni. Acolo își bea ceaiul, citește, coase, primește prietenele. Muncă și repaos cu ceasul. În fiecare săptămână, are o seară de ieșit în oraș: Miercurea. E seara femeilor de serviciu. De asemenea își cu totul libere o jumătate din zi din fiecă Duminică.

O servitoare olandeză nu rămâne pe viață în acelaș grad și ocupație. Ea înaintează chiar la stăpânul care a primit-o dela început, sau aiurea. Ajunge casierită, modistă, funcționară, vânzătoare, modistă, învățătoare-guvernanta, profesoară de pian și așa mai departe. Nu e rușine deloc să spuie stăpâna cutărui magazin că ea a fost odată o biată servitoare. Dimpotrivă: E o laudă. Munca e doar acolo la mare cinste.

Dacă se mărită, duce în casa ei toate deprinderile bune din casa foștilor stăpâni: Curățenia rânduiala, bucătăria, mobilarea; ba împodobirea

se face așa cum a văzut și învățat în casa unde a servit.

Acolo meseria de a sluji în case este o școală de îndreptare, iar nu de ticăloșire, cum adesea se întâmplă la noi.

IV. Țăranul Olandez.

In Olanda țărani sunt pescari și cultivatori de pământ, ori crescători de vite, toți deopotrivă de harnici în luptele aprige cu marea și cu pământul sterp mereu primejduit să fie înghițit de inecuri.

Ieșiți din Haga și mergeți la satul Schieveningen, ca să vedeți viața pescarului olandez.

Toți au acelaș port, aceiaș meserie din moși strămoși. Nu se mută din satul lor și nu se încuscesc decât între ei.

Un fel de organizare ca a patriarhilor din Biblie, unde acei bătrâni cu ciubetele pescărești, cu pantalonii largi, învăluiți în fumul pipelor ce nu le lasă din gură niciodată, țin sfat, povestesc isprăvi de pe mare, dau povețe tinerilor ce se aruncă în largul apelor furtunoase pe luntrile lor cu pânze, până spre țărnișurile Angliei.

Când vine timpul de pescuit nu mai rămân în sat decât femeile și copiii.

Bărbații au plecat cu toții la mare. Pleacă și nu uită să ia cu ei și Biblia. Pe mare nu se îmbată, nu blestemă, nu râd și nu vorbesc decât atunci când e nevoie de o manevră. Când furtuna răscolește valurile, acei tăcuți marinari crescuiți în vijelii, nu-și plâng sfârșitul în vaiete sfâșietoare. Inchid toate deschizăturile și se lasă în fundul micului lor vas, unde își așteaptă moartea cu liniște. Acasă, femeile lor ascunse în căsuțele bătute de ploi și vânturi, cântă psalmi de mântuire pentru cei plecați departe.

Din acele căsuțe curate, sfântite de bucuria

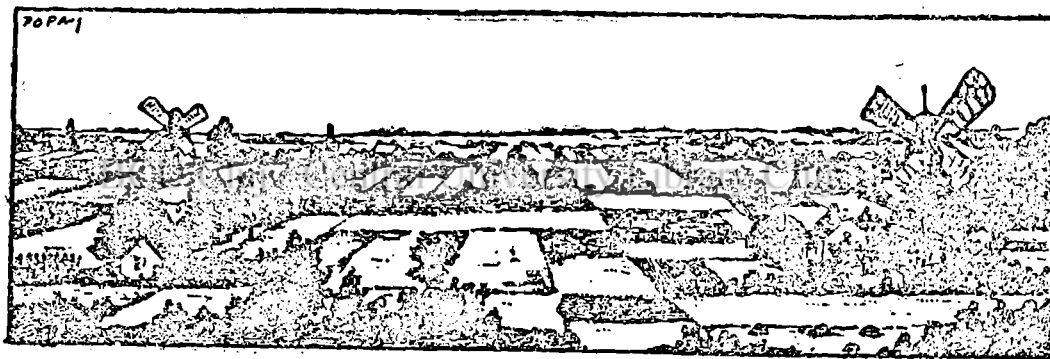

Fig. 4. Un câmp cultivat.

întoarcerii bărbaților, ori de durerea nemărturisită a văduvelor și orfanilor, n'au ieșit nici odată haimanale și nici temeii stricate. Nici un locuitor din Scheveningen n'a dezertat dela mare și nici o fată n'a disprețuit mâna unui pescar.

Bărbații și femeile au în fața lor nu știu ce mândrie și seriozitate cari le fac să-i privești cu respect. Salută fără să plece fruntea, se uită drept în ochii dumitale ca și cum ți-ăr zice: Noi n'avem nevoie de nimeni. Umblă pe acolo această anecdotă: ci-că un Spaniol arătă odată unui Olandez o portocală: — Uite, acest fruct se face la noi de două ori pe an. Olandezul îi arătă o bucată de brânză: — Iată fructul ăsta se face la noi de două ori pe zi. Al D-tale crește singur, e dela Dumnezeu; al meu îl fac eu.

Un țăran olandez e cum nu-i putem găsi asemănare cu nimeni și cu nimic în țara noastră. Să intrăm la el în casă: University Library Cluj

Tablouri pe pereți, covoare, pian, dulap cu cărți, jurnale, reviste cea mai nouă carte de agricultură și gospodărie.

Nu-i lucru rar să găsești țărani olandezi cari vorbesc și franțuzește.

La teatru iau locurile cele mai bune și când au câștigat bine, destupă acasă și câte o sticlă de șampanie.

Un țăran cu o sută de mii de lei (în valută veche) capital nu stă în fruntea celor bogăți. Cu atâta avere și tot nu lasă coarnele plugului. Feciorii lor cari au trecut prin școli înalte și universități, au dispreț pentru meseria de avocat, funcționar, doctor și se mulțumesc să rămână la țarina părintească.

Acești țărani sunt în fruntea țării și nu e altă clasă care să se ridice deasupra lor. Din această țărănie ies deputații. Indelețnicirile le îngăduie să facă și nițică politică, pentru administrație și lucrările de interes obștesc. Urmăresc

tot ce e mai bun și mai nou în descoperirile agriculturii. Și în cele mai mici sate vei găsi muzee, grădini botanice, făcute și întreținute de țărani. Când țărancele se duc la orașe, vizitează muzeele și universitățile. Unii țărani fac călătorii să vadă cum e în Franța, în Germania, în Anglia.

Un călător francez povestește că în multe sate n'a găsit nici un sărac, nici un neștiutor de carte.

Iubirea de muncă, ajutorul între ei, a gonit sărăcia și ticăloșia dela sate. E o lume nouă pentru noi; parcă n'ar fi existat niciodată o clasă stăpânitoare pe acolo.

Nici un palat boeresc nu-și ridică vârfurile peste casele țăranilor.

De altfel în Olanda nu se cunoaște deosebirea de avere, de învățătură, ori de boerie moștenită. Toți oamenii prețuiesc o singură cale ce duce la nobleță: munca și gospodăria.

Fericită țară cu astfel de țărani și cu așa obiceiuri!

V. Agricultura, industria și comerțul.

Acel pământ sărac, nisipos, bălțos, a fost adus de țăranul olandez în stare să producă însutit față de alte pământuri rodnice de aiurea. Morile de vânt împrăstie apa peste semănături din miile de canale ce străbat țara. Bălăgarul vitelor și îngrășămintele minerale acopăr țăranile în fiecă toamnă. Această muncă rânduiește face ca recolta să fie asigurată în toți anii, căci ploaia de sus n'o așteaptă niciodată Olandezul, ca la noi, dacă s'a îngrijit să-și aducă singur apa la ogorul lui.

Secara, orzul, ovăzul, grâul, cartofii, sfecla, florăritul, formează producția de căpetenie a plugarului. Se cultivă cânepă și in din care se fac pânzeturile vestite, zise „olandă“.

Vacile de Olanda, grase și lăptoase (dau câte 20 ocale de lapte zilnic) îs bogăția de frunte a țării. Untul și brânza de Olanda sunt căutate în toată lumea și-s foarte scump plătite. O vacă bună e o moșie.

Toți țărani au unelte și mașini de scos untul și fabricat brânzeturile. „Brânzeturile sunt puterile de viață ale țării noastre“ zice un Olandez.

Sunt vite de lapte și vite de carne; cu toate fac un export foarte bogat.

Mai au porci și capre de rasă, dar mai ales niște cai mari, buni de plug și poveri.

Olanda are colonii în Oceania. Iși aduce de acolo tot ce-i trebuie pentru fabricile ei.

Fabrică conserve de pește și de carne, zahăr, pânzeturi și stofe, vâpsele, brânzeturile cele vestite și altele.

Olanda este țara cooperativelor de producție, de consum și desfacere. Într'o țară cu toți oamenii la fel, supuși aceluiași griji, trebuia să se nască mai de vreme nevoia de cooperare în luptă aspră a țării lor.

Olanda are o întindere de trei ori mai mică ca țara noastră, aproape. Are însă de două ori mai multă coastă de mare decât noi.

Din vechi timpuri fiind pescar și marinar, Olandezul este un întreprinzător negustor peste mări și țări.

Orașul Amsterdam este cunoscut în toată lumea că aici sunt lucrătorii cei mai buni pentru tăiatul diamantului.

Are peste 200 de societăți de navigație cu câteva mii de vapoare, cari străbat apele pământului, ducând și aducând bogății în țara lor.

VI. Asociațiile de tot soiul.

☐ Luptele ce le-au avut de dus cu furtunile, cu marea, cu sărăcia pământului, au deschis ochii

locuitorilor încă de acum sute de ani și au înțeles ca numai în unire stă puterea.

Toată Olanda de azi e rodul unei munci cooperative a locuitorilor ei.

Tovărășiile, cooperativele, asociațiunile de tot soiul, syndicatele, au răsărit din veacurile de mijloc în Olanda.

Cele țărănești și ale micilor negustori au pe mână toate ramurile de muncă omenească: de agricultură, de comerț, de mică industrie, de pescuit, de navigație, — din tot ce produce țara. Odată ce asociația a luat ființă, membrii nu se mai interesează de ea; pe la adunări dacă vin 10 sau 15 membri. Asta nu va să zică că oamenii nu-și înțeleg interesul lor; dimpotrivă: Ei arată că au deplină încredere în conducătorii societății; iar timpul cât ar sta pe la obișnuitele adunări, îl întrebuintează pentru treburi.

În țările cu bogății dela natură, cu pământ dărnice și climă plăcută, belșugul a fost un blestem pentru locuitori: I-au lenevit și i-au lăsat în urmă cu propășire economică și culturală. Aici spiritul de întovărășire în afaceri merge greu. Tocmai dimpotrivă se întâmplă la popoarele fără noroc dela Dumnezeu, așezate pe locuri aspre și rele și sărace. Acolo omul n'a așteptat nimic dela dărnicia cerului și a pământului, ci numai dela munca lui. La aceste popoare spiritul de economie și înfrățire în producție și ajutor, a prins din vechi timpuri, a înflorit și s'a oțelid în lupta vieții. Așa-s Olandezii de azi.

Cooperația. Dacă în Elveția munții și frigul împiedică dezvoltarea agriculturii, s'or fi întâmplat acelaș lucru și în Olanda din pricina mlaștinilor, nisipurilor și pământurilor supuse înne-culu; dacă locuitorii ei nu ar fi încercat printr'o muncă încordată să prefacă ținuturi întregi de locuri rele în pământuri de cultură și bogăție.

Olanda are o populație de 6 ori mai deasă

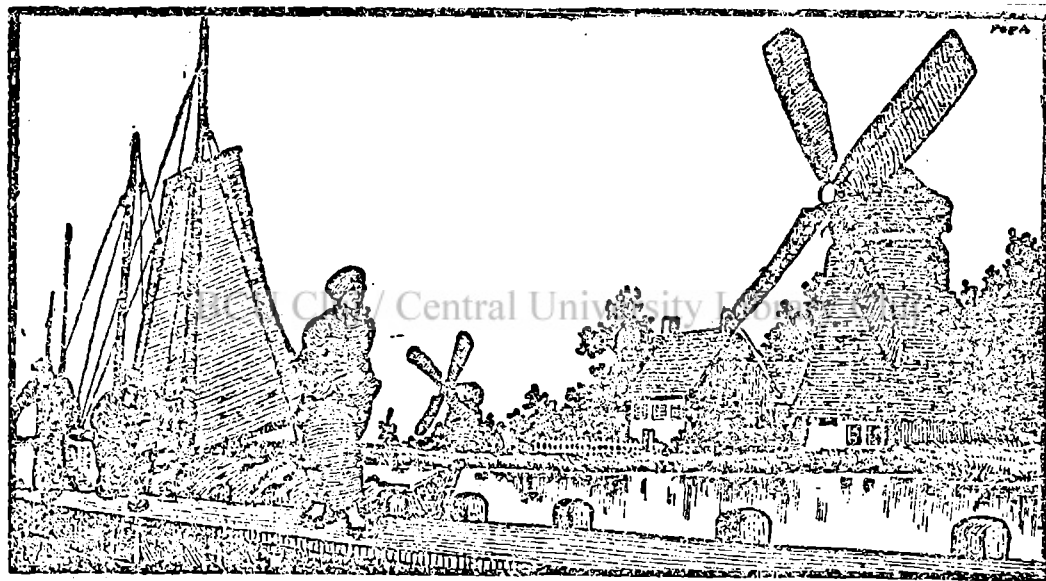

Fig. 5. Pescari; O moară de vânt.

decât România. Dacă țara noastră ar fi fost populată în aceeași măsură, am fi avut 30 milioane de locuitori.

Această desime de populație înlesnește foarte mult dezvoltarea cooperăției. E o țară cu proprietate mică. Abia dacă are 30 de proprietari cu peste 150 hectare pământ fiecare. Iată altă pricină că nevoia cooperăției a trebuit să răsară odată cu fărâmițarea pământurilor. Dacă o parte din terenuri au trebuit scoase de sub apă, ele au avut trebuință de îngrășăminte ca să devie rodnice și cum e o țară cu proprietate mică, îngrășămintele și mașinile nu pot fi cumpărate de oricine, ci a fost nevoie de ajutorul tovărășiei. Țăranii se unesc între ei, fac societăți, ca să cumpere mașini și îngrășăminte.

Ramura de întovărășire care s'a dezvoltat mai mult a fost industria laptelui. Acești crescători de vite au dat Europei cele mai bune vaci de lapte; iar în ceiace privește fabricarea brânzei și a untului, Olanda se concurează cu Danemarca și Elveția.

Lăptăriile cooperativelor Olandeze se folosesc de mașinile cele mai perfecționate. Ca să birue pe piețele streine, s'au federalizat. Modul de funcționare este cam același ca în toate țările cooperatiste: Membrii tovărășiei aduc laptele de fabricat, iar câștigul se împarte proporțional cu cantitatea și calitatea laptelui. Olandezii dau mai multă însemnătate producției de brânză decât celei de unt. Ea exportă anual prin cooperățiile țărănești 45—50 milioane kgr. de brânză și 23—25 milioane kgr. de unt. ¹⁾

Pentru că o speculă nebună caută să micșoreze prețul acestor mărfuri, amestecându-le și falsificându-le, țăranii olandezi au organizat pe socoteala lor proprie stațiuni de control, cari au

¹⁾ Din cartea „Tovărășiile satești“ de pr. Dron.

CĂTRE CITITORI

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „Cunoștințe Folositoare”, ce apare săptămânal câte un număr sub conducerea D-lui I. Simionescu, profesor universitar și membru al Academiei Române.

„Cartea Românească”, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră atât de lipsită, până la apariția bibliotecii „Cunoștințe Folositoare” de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „Cunoștințe Folositoare”, cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute:

Seria A. „Știința pentru toți”.

- No. 1. *Crin era omul primitiv* de I. Simionescu, adică ce înfățișare avea omul în zorii vieții lui.
- ” 2. *Viața omului primitiv* de I. Simionescu, adică obiceiurile de hrană, locuință, vânătoare ale aceluiaș strămoș al tuturor.
- ” 3. *Gazurile naturale* de I. Simionescu, adică descrierea bogățiilor de acest fel cu care ne-a dăruit natura.
- ” 4. *Albinele* de T. A. Bădărău, sau minunata viață a harnicilor făpturi care strâng pentru noi ceară și miere din potirul fiecărei flori.
- ” 5. *Diabetu, îngrășarea, gălbănirea* de Dr. Călhănescu trei din tre bolile cele mai dese, dar cele mai negălate în seamă.
- ” 6. *Raze vizibile și invizibile* de C. V. Gheorghiu, sau puterea ce ne-o trimete soarele.
- ” 7. *Vieța microbilor* de Dr. I. Gheorghiu, ființele mici care nu lasă în pace viața omului, din care pricină trebuie să-le cunoaștem, ca să ne putem apăra de ele.
- ” 8. *Furicile* de T. A. Bădărău, sau despre tovarășele albinelor în hârnicie, chibzuință și gospodărie.
- ” 9. *Viața plantelor* de I. Simionescu, din care se vede cât de trebuitor este să cunoaștem nevoile acestor ființe pe seama cărora trăim.
- ” 10. *Pasteur* de C. Moțaș, o privire generală asupra întregii activități a marelui om de știință.

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari”.

- No. 1. *Ingrîjirea păsărilor* de C. S. Moțaș. Dacă s'ar socoti câtă pagubă se aduc gospodinelor prin moartea păsărilor de curte, această cărțuție n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
- ” 2. *Despre tovarășii de Preot* C. Dron, ca leac împotriva spe-culei și a scumpetei.
- ” 3. *Despre scarlatină* de Dr. I. Gheorghiu, și alte boli care o-moară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărțuție
- ” 4. *Livada de sămburi* ed C. Gheorghiu, cum poate să-și facă fie-care gospodar.
- ” 5. *În jurul casei* de M. Lupescu, sunt acareturi, cum să ți le o-rânduești te învață cărțuția aceasta.

- No. 6. **Casa de I. Simionescu**, omului e bucuria și mulțumirea lui cum s'o faci și cum s'o ții, te învață cărțulia.
- „ 7. **Morcovul și alte legume de P. Roziade**, sau cum să le cultivi ca să culegi mult pe pământ puțin.
- „ 8. **Sifilisul și oțica de Dr. E. Gheorghiu**, sunt cele două boli care rod sănătatea celor în vârstă ca și a copiilor. Cum să te fe-rești de ele și cum să te lecuesti îți spune cartea.
- „ 9. **Temeiul îmbunătățirii viilor de Th. Chitoi**, stă în cunoașterea și îngrijirea lor.
- „ 10. **Votul obștească de A. Gorovei**, e acum dreptul tuturor. Cum să-l îndeplinești te învață această cărțutie.
- „ 11. **Creșterea porcilor de A. Oescu**, e și ușoară, dar și grea. Boli sunt multe. Cărțulia îți arată leacurile și îngrijirile de dat.
- „ 12. **Viermil de mătasă de T. A. Bădărău**, sunt o bogăție de care nu ținem seamă. Cum să-i creștem și să-i îngrijim se spune în această cărțutie.

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. **Ucraina de G. Năstase**, este țara din spre răsăritul nostru.
- „ 2. **Cehoslovacia de I. Simionescu**, este țara tot vecină nouă, care a dovedit închegarea ei prin muncă și hărnicie.
- „ 3. **Munții apusei de M. David**, ne sunt scumpi. În ținutul lor trăesc Moții vestiți.
- „ 4. **Fluanda de I. Simionescu**, este o țară minunată, căci oamenii au făcut minuni de muncă.
- „ 5. **Bucovina de I. Simionescu**, „vesele grădină”, este descrisă cu tot ce are.
- „ 6. **Basarabia de G. Năstase**, care a stat atâta vreme sub ruși, ne era puțin cunoscută deși dragă. E datorită fiecăruia să cetească această cărțutie.
- „ 7. **Dobrogea de C. Brătescu**, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevăr ține această spusă, se poate vedea din cărțulia pomenită.
- „ 8. **În spre polul sud de I. Simionescu**, Munca și jertfa omenească ce s'au cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ, se vede aici.

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. **Fabricarea săpunului de A. Schorr**, este ușoară. Fiecare gospodină poate să o săvârșească. Cum? Cărțulia îi arată.
- No. 2. **Motorul Diesel de Ing. Casseli**, este astăzi întrebuitat pretutindeni.
- No. 3. **Industria Parfumului de E. Severin**.
- No. 4-5. **Aerul lichid de Ilie Matei**.
- No. 6. **Industria azotului de L. Caton**.

Toate aceste cărțulii se pot strânge și în volume, fiind paginate în acest scop. Se pot face și abonamente. Pentru 25 de numere se plătește înainte numai 45 lei în loc de 50, primindu-se broșurile acasă, cum apar.

păzit și au ridicat numele bun al produselor țării.

O altă ramură de tovărășie care s'a dezvoltat în Olanda este desfacerea fructelor, legumelor procurarea îngrășămintelor și altele. În Olanda sunt peset 1300 de cooperative și peste 1000 de bănci populare. Ele lucrează cu marile piețe comerciale din toate țările streine.

VII. Viața politică; Ziarele.

Un politician român ar rămâne mirat dacă ar face o călătorie în Olanda în zilele de alegeri. Se pare că lumea pe acolo ia puțină parte la viața

O vedere din Olanda.

politică, mai nu se interesează de nici un fel de partid și de nici un candidat.

Câteva afișe, abia văzute, arată candidații. Într-o colo câteva adunări cu puțină lume, unde unul vorbește rar, liniștit, parcă ar ține o predică. Agitațiile sgomotoase de pe la noi sunt cunoscută în Olanda. Harța între jurnale este asemenea neobișnuită. Cuvinte de ocară, de tîc, de căloși și patimi nu se tipăresc în gazete; nici știrile false, cu scandaluri și dușmăanii personale, nu ajung sub ochii cetitorului.

Toată lumea se respectă. Vei vedea acolo anunțurile candidaților conservatori publicate în gazetele liberale și socialiste; iar apelurile candidaților socialiști, în ziarele conservatoare.

Acolo știrea dela gazetă e foarte mult prețuită căutată și ascultată. Ea ține locul adunărilor din alte părți. E literă de Evangheliă. Gazetele sunt pline de anunțuri.

Cetind numai anunțurile, apelurile, circuliile de tot soiul, înțelegi tot sufletul și toate înclinațiile acestui popor socratic.

Și aceste gazete trăiesc numai din obișnuitele afișări puse pe fața din urmă; plata lor asigură independența gazetei.